

Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen tiedote kevään 2020 valkoposkihanhien viljelyksille aiheuttamista vahingoista

Keväällä 2020 valkoposkihanhien aiheuttamien viljelysvahinkojen tarkastuksesta sekä korvaushakemusmenettelyn neuvonnasta päävastuun ottavat kuntien maaseutupalvelut. Lisäksi ELY:n luonnonsuojeluasiantuntijat toimivat yhteistyössä maaseutuviranomaisten kanssa tarkistaen lintujen aiheuttamien vahinkojen laajuuden ja laativat lausunnon maanviljelijöiden vahingonkorvaushakemusta varten. Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti emme tee Koronaepidemian takia tilavierailuja ja kaikkea lähikontaktia vältetään. Tämä asettaa suuria haasteita kaikelle toiminnalle rajoitteiden voimassaoloajalla.

Pohjois-Karjalan ELY-keskus toimii yhteistyössä Luonnonvarakeskuksen (LUKE) tutkijoiden kanssa testaten erilaisten valkoposkihanhien karkotus- ja estomenetelmien toimivuutta ja tehokkuutta viljelyksillä. LUKE on tiedottanut viljelijöitä hankkeestaan omalla tiedotteellaan ja he lähestyvät maanviljelijöitä henkilökohtaisesti pyytäänsä lupaa hanhien häirintäkokeisiin. LUKE toimii keskeisimmillä hanhitalualueilla Keski-Karjalan ja Joensuun seudulla (LUKE tutkijoiden yhteystiedot alla).

ELY-keskus on hankkinut kaksi automaattisesti toimivaa Agrilaser-karkotinta, joita on tarkoitus testata mahdollisuuksien mukaan jo kevään 2020 aikana. Laite lähettää vihreää lasersädettä, joka on vaaraton, mutta se on laitevalmistajan mukaan tehokas karkotusmenetelmä lähes kaikille lintulajeille.

ELY:n sekä LUKE:n kokemusten mukaan hanhien häirintä tehoaa jossakin määrin heti hanhien saavuttua alueelle, ja paras tulos saavutetaan, jos hanhia pystytään tässä vaiheessa hätistelemään pellolta pois useasti saman päivän aikana. Ikävä kyllä hanhimäärien kasvaessa ja hanhien tottuessa pelottiin ja häirintään mikään karkotusmenetelmä ei yleensä enää tehoa toivotusti. Silti LUKE:n tutkimukseen kannattaa osallistua mm. seuraavista syistä:

- tutkittu tieto auttaa viranomaisia kehittämään vahinkojen korvausjärjestelmää ja kehittämään vaihtoehtoisia toimintamenetelmiä, mikäli satotappioiden torjunta pelottimilla osoittautuu mahdottomaksi
- satotappioista (mm. syödyn heinän määrästä) saadaan tutkittua tietoa
- LUKE:n kokeissa saatetaan löytää tehokkaita karkotusmenetelmiä

ELY:n tarkemmat toimintaohjeet valkoposkihanhien ja muiden rauhoitettujen lintujen aiheuttamien vahinkojen ennaltaehkäisyyn ja vahingonkorvausten hakemiseen löytyvät liitteestä 1.

Yhteystiedot:

Keski-Karjalan maaseutupalvelut

Katja Turtiainen, katja.turtiainen@kitee.fi, 0401051013

Anne Könönen, anne.kononen@kitee.fi, 0401051036

Jatta Paajanen, jatta.paajanen@kitee.fi, 040 105 1017

Heidi Heikkinen, heidi.heikkinen@kitee.fi, 040 105 1038

Pohjois-Karjalan ELY-Keskus

Mika Pirinen, mika.pirinen@ely-keskus.fi, 0295 026 214

Harri Kontkanen, harri.kontkanen@ely-keskus.fi, 0295 026 143

Luonnonvarakeskus

Jukka Forsman (tutkimusprofessori), jukka.forsman@luke.fi, 0295322395

Tuomas Seimola (tutkimusassistentti), tuomas.seimola@luke.fi, 0295328171

Liite 1. Toimintaohjeet rauhoitettujen lintujen aiheuttamien vahinkojen ennaltaehkäisyyn ja vahingonkorvausten hakemiseen

- Rauhoitettujen lintujen aiheuttamia vahinkoja voidaan ennaltaehkäistä ja vahinkoja pienentää suunnitelmallisella ja oikealla toiminnalla. Luonnonsuojelulailla rauhoitetusta linnuista korppi, kalalokki, kurki, laulujoutsen ja valkoposkihanhi aiheuttavat vuosittain vahinkoja maakunnassamme. Rauhoitettuihin lajeihin liittyvät asiat kuuluvat ELY-keskukselle ja rauhoittamattomat tai metsästyslailla rauhoitetut lajit Suomen riistakeskukselle. Valkoposkihanhi on ollut viime vuosina pahin tuhojen aiheuttaja ja oheisessa ELY-keskuksessa laaditussa ohjeistuksessa keskitytään etupäässä niiden aiheuttamien vahinkojen torjuntaan, mutta ohjeet pätevät pitkälti myös muille lajeille.
- Vahinkoja voidaan torjua passiivisilla tai aktiivisilla karkottimilla, viljelykasvin valinnalla ja viljelykierron suunnittelulla.
- Passiivinen karkottaminen (=paikallaan olevat laitteet, joissa ei esim. valo- tai ääniefektiä) ei yleensä vaadi poikkeuslupaa mutta aktiivinen karkottaminen (=liikkuvat laitteet, ääni ja valo) ja muu häirintä vaativat ELY-keskuksen poikkeusluvan. Tosin passiivinen karkottaminenkin vaatii poikkeusluvan erityisillä lintualueilla, kuten esim. Natura-alueilla. Luvan myöntää Varsinais-Suomen ELY-keskus. Normaaliin viljelykiertoon liittyviä toimia ei katsota aktiiviseksi karkottamiseksi, mutta mikäli lintuja hätistellään puhtaasti hätistelytarkoituksessa, vaatii tämä poikkeusluvan.
- Mikäli ongelmiin ei ole löydettävissä muuta tyydyttävää ratkaisua voi rauhoitettujen lintujen tappamiseen hakea poikkeuslupaa ja esim. korpille lupia on myönnettykin.
- Torjuntatoimiin tulisi ryhtyä ennen lintujen saapumista tai mahdollisimman nopeasti niiden ilmaannuttua pelloille. Torjunnassa tulisi käyttää eri menetelmiä samanaikaisesti jotta linnut eivät ennätä tottua torjuntalaitteisiin. Samalla paikalla olevat laitteet menettävät helposti tehonsa. Lintuja voidaan torjua passiivisesti asettamalla pelloille linnunpelättimiä, kaasutäytteisiä ilmapalloja, kiiltäviä esineitä, verkkoaidoilla jne. Aktiivisia välineitä ovat esim. valo- ja äänikarkottimet sekä radio-ohjattavat lennokit ja kopteri.
- mikäli linnuille löytyy sopivia ruokailualueita voi nämä kohteet "rauhottaa" linnuille ja hakea lintujen aiheuttamasta vahingosta korvausta ELY-keskukselta. varsinaisia lintupeltoja ei tällä ohjelmakaudella voi enää perustaa.
- Pohjois-Karjalan ELY-keskus tiedottaa maanviljelijöitä valkoposkihanhiin saapumisesta kuntien maaseutuviranomaisten kautta. ELY-keskuksesta saa neuvoja ja apua vahinkojen ennaltaehkäisyyn, lintujen karkottamiseen ja korvauksiin liittyvissä kysymyksissä (yhteystiedot alla). Suurista lintukerääntymistä olisi hyvä tehdä ilmoitus sähköpostilla (harri.kontkanen@ely-keskus.fi), vaikka ne eivät vahinkoja aiheuttaisikaan. ELY-keskuksen luonnonsuojelupuolen viranomaiset (3 henkilöä) avustavat Luonnonvarakeskusta hanhien karkotuskokeissa sekä kuntien maaseutuviranomaisia satovahinkojen todentamisessa.
- Pohjois-Karjalassa tehdyssä tutkimuksessa ei lintujen ulostusnäytteistä löydetty taudinaiheuttajia mutta eläinten juoma- ja ruokintapaikat tulisi varmuuden vuoksi suojata tai siivota lintujen ulosteista.
- Mikäli rauhoitetut linnut aiheuttavat vahinkoja, kannattaa niistä hakea korvausta ELY-keskuksesta. Hakemuslomakkeita saa kuntien maaseutuviranomaisilta (<https://www.kitee.fi/vahinkokorvaukset>). Avustukset maksetaan Ruokaviraston antamien normisatojen ja yksikköhintojen perusteella eikä niissä ole ns. omavastuusuutta. Vahingoista on tehtävä hakemus 31.5.2020 tai 31.12.2020 mennessä. Avustukseen tulee liittää kunnan maaseutuviranomaisen tai ELY-keskuksen asiantuntijan lausunto.

Lisätietoja Pohjois-Karjalan ELY-keskus; Mika Pirinen, puh. 02950 26214, mika.pirinen@ely-keskus.fi sekä Harri Kontkanen, puh. 02950 26143, harri.kontkanen@ely-keskus.fi